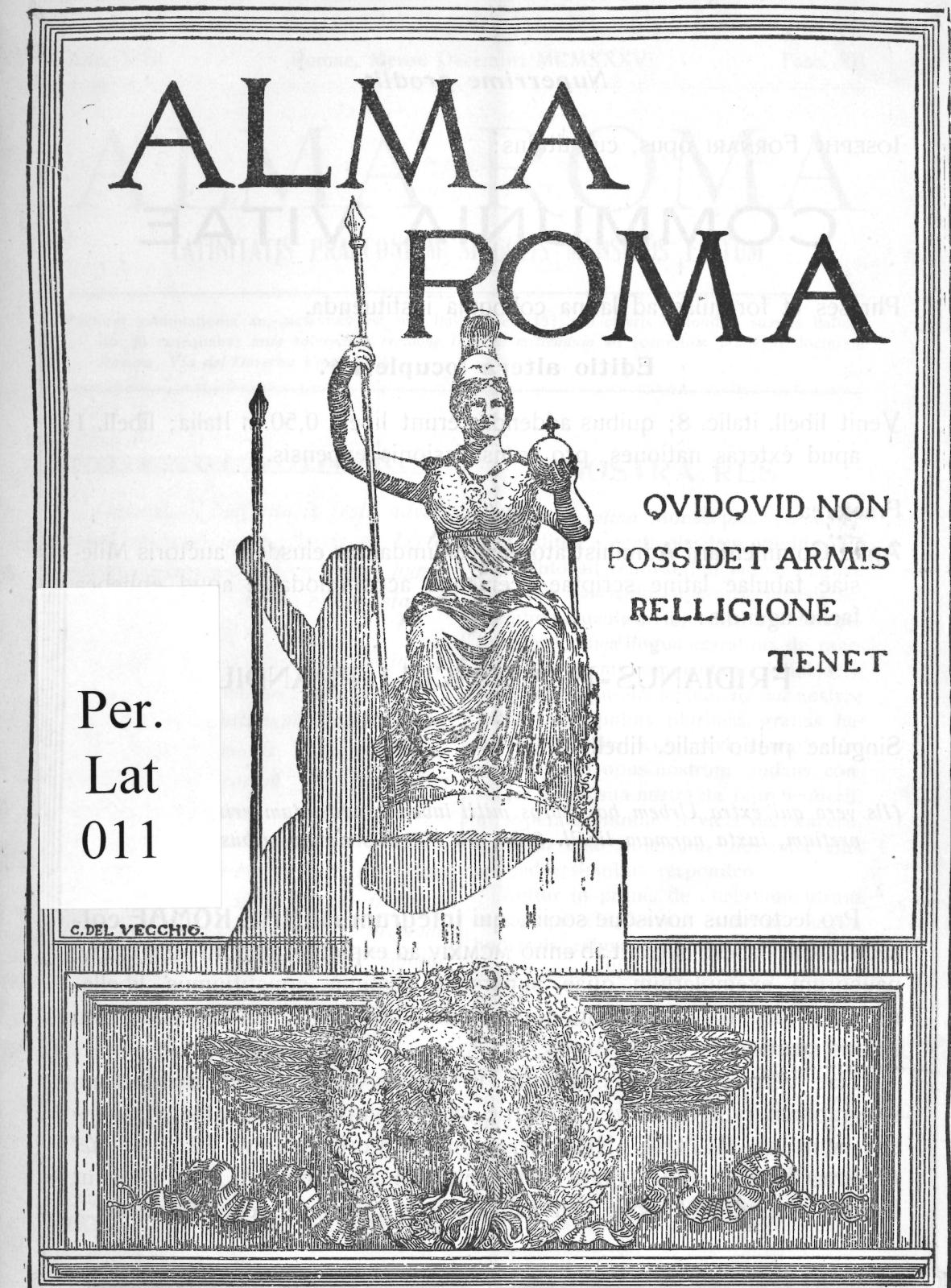
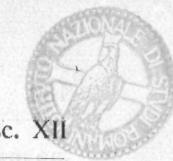


PAG.	PAG.
De distributione « Terrae Nigrantis » in Italia	100
De duobus metallis in Liguria inventis.	100
De fontibus vallium prope « M. Bianco ».	100
De subterranea genealogia inter Bononiam et Florentiam	100
De conducibilitate electrica in stratis sedimentariis	100
De mensuris effectus electrochymici stratorum sub superficie	102
De variatione microbiorum	120
De zythi fermento	120
De aurosmyrido invento	121
De Hymalaiae montis elatione	137
De studio chemico-agrario circa regiones Pedemontanas	138
De nova ratione iodum extrahendi	138
De novis fontibus petrolieris in Asia centrali	138
De vulcanismo tertiaro et quaternario in insula Sardinia	155
De inquisitionibus microscopicis in quibusdam mineralibus	155
De valoribus limitibus numeri Reynolds	175
De amphitheatro murenico Rutor.	175
De pliocene in valle Padana	175
De puteo terebrato omnium profundissimo	175
De dyslocatione verticum terrae	175
De novis depositis salium potassicorum inventis	176
De ladinico superiori in insula Rhodi	176
De novo deposito aurifero invento	176
De dyssinchronismo in sismometria circa plateam oscillantem	190
De terrae motu in Sampacho	191
Notitiusculae	30
Notificatio	30
Sententiae. 14, 29, 32, 81, 135, 158, 171, 177, 194	
Vacui temporis hora.	
Pro iudicibus mensarum elegantibus escarum ordines (<i>I. F.</i>):	17, 34, 52, 69, 88,
	106, 123, 141, 179, 194
Iocosa (<i>I. F.</i>):	17, 34, 52, 69, 88, 106, 124, 141
	160, 179, 194
Aenigmata:	17, 34, 52, 69, 88, 106, 124, 142
	160, 180, 194
Varia.	
Animalia mirabiliter demigrantia (<i>P. A.</i>)	41
De aulaeis, quae vulgo « Arratia » nuncupantur (<i>Forfex</i>).	153
De varia mortis imagine saeculorum cursu (<i>T. C.</i>).	167
IMPRIMATUR: Fr. A. ZAMPINI, Ep. Porphyreonen., Vic. Gen. Civitatis Vaticanae. Dr. IOSEPHUS FORNARI, Moderator, Sponsor.	
TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS	



*Nuperrime prodiit*

JOSEPHI FORNARI opus, cui titulus:

COMMUNIA VITAE

Phrases et formulae ad latina colloquia instituenda.

Editio altera locupletior.

Venit libell. italic. 8; quibus addendae erunt libell. 0,50 in Italia; libell. 1 apud exteris nationes, pro transmissionis expensis.

Praeterea

Apud Commentarii Administratorem venumdantur eiusdem auctoris Mile-siae fabulae latine scriptae scenisque accommodatae apud ephebea facile agendis:

FRIDIANUS-FRANCISCULI PRANDIUM

Singulae pretio italic. libell. 2.

(*Iis vero qui extra Urbem hos libros mitti iubeant, addendum erit publici cursus pretium, iuxta normam libell. 0,60 pro singulis exemplaribus.*)

Pro lectoribus novisque sociis, qui **integram ALMAE ROMAE collectionem** habere cupiant ab anno MCMXIV ad expletum annum MCMXXXIV, paucorum exemplarium quae supersunt pretium constituimus libellorum 500 pro Italia; pretium duplicatum, libell. italic. scilicet 1000, pro exteris gentibus.

Hae vero collectiones, adiecta in litteris pecunia per nummariam syngrapham (vulgo *chèque*) in Urbe exigendam, *recto tramite* requirendae sunt ab **ALMAE ROMAE** administratore (*Roma, 12, Via del Governo Vecchio, 96*): quod enim pretium positum est, non sinit ut foenus aliquod bibliopolis, vel mediatoribus quibusvis rependi possit.

ALMA ROMA

LATINITATIS PRAECONIUM SINGULIS MENSIBUS EDITUM

Pretium subnotationis an. MCMXXXV est pro Italia libell. 15; pro ceteris nationibus summa italicas lib. 30 exaequans; *ante solendum rectoque tramite mittendum* ad JOSEPHUM FORNARI doctorem *Romam, Via del Governo Vecchio, 96.*

NOSTRA RES

Dominicae Nativitatis festo adventante novoque anno, Sociis et Lectoribus commentarii huius nostri humanissimis bona omnia et fausta ex animo a Deo adprecamus.

Quae proposita nostra fuerint et sunt, ipsi bene norunt; nos autem in scripto quod sequitur sub titulo « Nostra res », data occasione, hodie confirmamus; qualem eorum perficiendorum mentem habuerimus, in proximo Ianuarii mensis fasciculo an. MCMXXXVI, qui vitae nostrae erit XXIII, edicemus.

Id vero iam declaramus, immutatum relinqui subnotationis pretium, quod est pro Italia libell. 15, ubique extra Italiam summa, quae Italicas libellas 30 exaequet.

Perstent nobis fideles ALMAE ROMAE socii veteres; novique addantur, qui societatem nostram ampliorem in dies potioremque effecturi sint.

A. R.

Agitur in primis de quaestione utrum et eosque classicorum latinorum lingua hodiernis rebus exprimendis succurrere possit: nonnulli *Almae Romae* peculiares scriptores — ait — hodiernae vitae aliquantum cedunt; moderatores vero minime; quemadmodum in promptu est legenti quae Polonicae Societati ineunte hoc anno 1935 rescribant. Atqui meminisse iuvat quae iam anno 1908 *Praeceptor Latinus*, americanus commentarius, optime monebat: « ... nobis, seris Latinitatis nepotibus, in hac idearum coepitorumque novorum aetate, oratio nova est creanda,

videlicet technica. Nisi enim linguam technicam creando pares simus, programma nostrum est absurdum ».

Ita ille. Atvero, si in *Almae Romae* paginis scriptores admittimus, qui hodiernae vitae aliquantum cedunt, ut dici potest moderatores minime? Si iis non assentirentur, eos a scribendo commentario excluderent. Quae vero est huiusmodi cessio? Quae semper praedicarunt de novis vocabulis effingendis; ea nempe tunc tantum adhibenda, quum latina deficiant, aut recto aut translaticio sensu; efformanda autem tum a graeco fonte, tum a latino saltem sensu non abnormia; ita ut — quemadmodum hunc novum annum auspicantes animadvertebamus — ea rerum confusio non oriatur, a qua ne damnum causae nobilissimae generetur valde sit timendum. Cuique enim vocabula effingere non licet, eoque magis si e propria uniuscuiusque lingua derivaverit, et ea nonnunquam a latina prorsus aliena; atque etiam novas voces creare, quas ad eamdem rem exprimendam Latini iam haberent. « Dum igitur — addebamus — imprimis oportet ut studium latinae linguae, latini lexici augeatur (optimum enim linguae studium est lexici studium; studium, inquam, quod ad medullas usque linguae perveniat), necesse pariter est, ut voces ad hodiernae vitae significations inducendas rationabiliter, ut ita dicamus, et iuxta latini sermonis intimam vim, rationem, formam, stylum effingantur, eaeque ad cribrum per doctorum virorum coetum ad rem constitutum prudenter agitantur; secus ad novam Babelicam turrim erigendam oleum et operam perdidimus ».

In summam, non est quaestio de Cicerone, Livio, Caesare aliisque Latinis auctoribus, quorum stylum purum, compitum, ornatum persequi et assequi nemo cordatus vir sibi unquam praesumpserit; sed res alio est in cardine, in illo scilicet,

quem inscius, et invitus profecto, *Praeco latinus* revelavit, et a quo ipse detrusus est: ¹ creationem dico novae linguae « videlicet technicae », non restitutionem linguae illius, quae per saecula ad nos usque decore et splendide vixit et viguit; quae, post auctores ethnicos, ecclesiae Patribus inserviit, inserviit innumeris scriptoribus solitae orationis et poëtis, inseruit, exempli gratia, utque calamo succurrunt, Huygensio, Spinozae, Leibnitio, Neutonio, Eulero ad novae scientiae fundamenta constituenda; Lazaro Spallanzanio ad naturae res revelandas; Laurentio Mascheroni ad matheseos problemata arcus meridiani, novae metrice rationis, repetitionis circuli explicanda; Antonio Scarpa, anatomiae et chyrurgicae chemicae principia vulganda, Alexandro Volta ut de vi attractiva ignis electrici dissereret, novumque atque « simplicissimum electrorum tentaminum apparatus » describeret; et ita porro sexcentos addere possum usque ad aetatem nostram, neque ex Italiam tantum; qui quidem latinam linguam vere callentes, res quisque suas dilucide explinare ita valuit, ut si Romanus aliquis e mortuis surrexisset, eos apprime intellexisset. Ita instaurandus, ita renovandus, si reapse instaurare ac renovare eum volumus, latinae linguae usus; studio scilicet antiquorum et recentiorum, ne ipsis Catholicae ecclesiae documentis neglectis, per orbem omnem diffusis; neque minus exercitatione, ut animum, ut spiritum nostrum Latino animo, spiritui Latino informemus, unde mens, totiusque orationis

¹ *Praeco latinus* an. 1901 ita querebatur: « Ex tota Italia, ex tota Gallia, ex tota Hispania, — (scil. nationes vere latinae, quae in nova lingua technica a *Praecone* inducenda acquiescere minime poterant) — ne unicus quidem sacerdos, Universitas, gymnasium, seminarium in catalogo nostro est! » Sed ne Americani quidem, quibus ille fidebat, assentiri visi sunt, si infelix ille *Praeco* diu ulterius non vixit.

habitus et color, a quibus verba, eloquio, sponte non arte facta manant: sermo enim, lingua, pangì nequeunt. Haec — cum bona clarissimi Velleri pace dictum sit — haud quidem humanitas est, quae abstinet a novis rebus effingendis libentiusque ad antiquam scriptionem se convertit, potiusquam artis significaciones novissimas aggrediatur; quemadmodum suo tempore eorum non fuit, quos supra memoravimus. Neve denique obliviscamur nos de commercio loqui inter viros doctos, apud quos esse litterarum cognitionem et cultum credere profecto licet.

Certe, ex omnium disciplinarum progressionе, necesse est ut, praesertim ad molestas et aliquando etiam ridiculas circumlocutiones vitandas, itemque ad certas res non pridem notas definiendas atque tenendas, nova effingantur vocabula; at hoc, iterum iterumque contendimus, ne facere cuique liceat ac ponere, ne recognitando quidem utrum inde Babelica, quam vocavimus, confusio oritura sit.

Cuius rei ipse adversarius noster documentum hodie praebet. *Cursum publicum*, id est transmissio litterarum (tabellarum), typorum, parvarumque mercium publice facta, vult a vocabulo *posta* substitutum; vel ut saltem *posta* haec promiscue adhibeatur. Undenam et cur? Nonne hodiernae *postae* unum et idem cum antiquo cursu publico est officium, una res vehicularis? Adde quod et omnia personarum, locorum, officiorum adiuncta iam ab antiquis singillatim designata fuere: *Res tabellaria*, indeque *Re tabellaria uti*; *Vehiculo publico uti*; *Cursori publico (tabellario publico)* aliiquid perferendum committere; *Publico cursui litteras, nummos commendare*; praeterea *Litterarum (tabellarum) diribitorum*; *Publicus tabellarum diribitor*; *Per publica diribitoria aliiquid mittere*; quae vocabula et phrases omnes in singula lexica italica exteraque relata quisque invenit; nec quum scripta invenerit, quid

significant dubitaverit. Unum tantum antiquis ignotum videtur, parvam quadram illam chartaceam, pretium indicans fisco pro vectura solutum: nos *pittacium* appellavimus, quod verbum Forcellinius a graeco fonte definit: « Membranae, aut chartae particula, quae alicui rei pice vel cera aliave re affigitur, et paucis perscribitur memoriae causae ». ¹ Quum verbum tam generali cum sensu sese praebeat, minime mirum si Petronius ad notas vinorum indicandas lagaenis *pittacia* applicuerit; at non mirum minus si vectoriis litteris ad vecturae solutum pretium indicandum nos applicuerimus, prompti semper ac parati ad illam vocem cum altera substituendam, si coetus ille, quem plures invocavimus, doctorum virorum, cuius nova verba cribrandi esset officium, alteram optima ratione indicaverit. Damnat vero praefracte, ob verbi usum a Petronio factum, adversarius noster, qui cum Dameno: *Sigillum cursuale*; ipse autem *tesseram postalem* appellare maluerit. At en in promptu confusio: *sigillum enim cursuale* illud vere sigillum a publico diribitore singulis litteris impressum, diem et horam discessus et adventus statuens, quisque facile nec immrito iudicabit; quemadmodum *tesseram postalem* intellegit chartam illam cum imagine et subscriptione possessoris, legitimis declaratis, quam apud publica diribitoria ad fidem nostri ipsius faciendam exhibemus; quae quidem quantum a re significanda distent, nemo est qui non videat.

Sed iam longe nimis producta est oratio; ut claudamus rivos, suffragium ultra libenterque cl. dri. Lurz damus, quum denique et ipse statuat, hoc quidem necesse esse: congruentem ad rem omnium cultarum nationum labore.

I. F.

¹ Cfr. notam: « Pittacium quid? » in *Alma Roma* an. XXI (1934), fasc. II, pag. 30.

DE FONTIBUS IURIS ITALICI LINEAMENTA HISTORICA

AETAS MEDIA¹

Leges Carolingiae. — Merovingii, ut etiam postea Carolus Magnus, complures ad novam ordinandam societatem *Constitutiones, Edicta, Decreta, Praecepta* derunt: dici autem coepit quoque sunt *Capitularia* eo quod in capitula distribuerentur. Satis multa sunt *Capitularia* Carolingia sive de ecclesiastica, sive de civili. Erant autem *Capitularia legibus addenda* (obrogationes, adrogationes, derogationes legibus popularibus); *Capitularia per se scribenda* (seu leges a rege motu proprio datae) et *Capitularia Missorum*, seu instructiones et monita data missis dominicis.

Nulla tamen curata est Capitularium publica collectio; privatae vero permulta; quas inter eminent Capitularia Ansegisi, Abbatis Fontanellensis († 834), quae collectio ecclesiastica simul atque civilia capitularia complectitur. Laudandus quidem auctor est, quod Capitularium textum genuinum retulerit, quem hac aetate invauerint maxime constitutionum et decretali adulterationes, ut in iure canonico collectio pseudoi Isidori; in civili collectio Benedicti Levitae, diaconi Moguntini (ceteroquin ignoti), qui asserit sese completere voluisse collectionem Ansegisi. Neutra quamquam multum valuit in Italia, ubi magis *Capitulare Italicum* obtinuit, capitula continens pro Italia, a Carolo Magno ad Othonem III usque edita.

Capitularia proculdubio ceteris barbaricis legibus praestant, et aequitate, et elegantia iuris, et humanitate.

¹ Cfr. fasc. sup.

Leges feudales. — Iam Merovingii, et eo magis Carolingii, consueverant potentes quosdam arctius sibi devincire, dantes eisdem partem quamdam imperii ad modum beneficij (*fehod* = merces, praemium, donum) quasi ad instar beneficij ecclesiastici; deiectis autem Carolingii, *feudatarii* facti sunt totidem principes, privilegiis et immunitatibus cumulati ab ipsis imperatoribus Germanicis. Maiores autem, feudatarii minores sibi devotos feudatarios constituebant, ita ut ordo quidam novus exstiterit; cuius in gradibus eminentioribus erant *Comites, Marchiones* et *Episcopi*, *Abbates* et ceteri principes; sequabantur *Milites, Valvassores, Valvassini*; inferius homines liberi et minus liberi. Aetas feudalium diduci potest ab ultimo Carolingio (888) ad *Communia* et *Dominatus* (exeunte saec. xii). Quibus in adiunctis ius recessit ad mores et ad forum; leges imperiales fere nullae aut nullius fere roboris factae sunt; quin et easdem promulgare ac publicare ardua res: expolita idcirco est, maxime opera fori, cognitio consuetudinis, et distinctum est inter bonos et pravos usus, inter consuetudinem et abusionem; receptumque est consuetudinem non esse nisi rationalis esset.

Serius eiusmodi consuetudines approbatae sunt, exstiteruntque, praesertim in Gallia et Hispania, fons iuris nobilissimus.

Formularia. — In tanto iuris atque iuris scientiae squalore, quum vitae usus urgeret, res ad cotidianas quasdam¹ usitatores formulas reducta est; apparatae igitur sunt certo numero formulae, ad quas vita iuridica erat quaquaversus conponenda; atque ubi antea collectiones iuris atque iurisprudentium opera edocebant, nunc *Formularia* succurrunt, quorum ad nos exemplaria pervenerunt ex gothica, langobardica, carolingia periodo.

* * *

Ex iis quae de legibus diximus iam facile coniicitur status doctrinae; quae licet ad ima collapsa, nunquam tamen extincta est plane: Romae enim nunquam schola iuris evanuit, ac Ticini a Langobardis sua schola fuit excitata.

Romae elementa iuris iam antea tradebantur etiam in grammatica, dialectica, ac potissimum in rhetorica; uberior autem doctrina hauiebatur e consuetudine cum iuris peritis: uterque ludus permanisse fertur et hac aetate; sed, ut par est, Ravennae quoque excitatum est a Theodorico et a Byzantinis studium iuris; nondum autem quidquam fertur de Bononia. Ludorum usui exornata sunt, tum a magistris cum a discipulis, « manualia, summaria, glossae », concinniora saec. v et vi, viliora postea. Ex quibus satis sit revocare quae vulgo appellata sunt:

a) « *Glossa Taurinensis ad Institutiones* », antiquitate ac rerum copia praestantissima;

b) « *Summa Perusina* », ad priores Codicis libros octo: rudis, inelegans, barbara; forte saec. vii;

c) « *Glossa Pistoriensis* », quae est apparatus satis rudis ad Codicem;

d) « *Lex Romana canonice computa* », collectio canonica saec. ix, deprompta etiam ex *Institutionibus*, Codice, Epitomis et Novellis Iuliani;

e) « *Epitome exactis regibus* », quae nomen duxit ex initis verbis, et systematica explicat iuridica verba Digestorum et Codicis Iustiniani;

f) « *Brachylogus iuris civilis* », qui *Institutiones* imitatus, veluti introductio est in ius romanum; sed et elementa continet nova atque a romano iure sane aliena. Fortasse Ravennae digestus est inter saec. x et xi; immerito autem a nonnullis opus Irnerii censetur.

g) « *Exceptiones legum romanarum* »,

quae sunt excerpta ex iure romano summatis digesta. Opus Ravennae concinatum est, forte saec. xi, a quadam Petro, quem plures haud iniuria censem S. Petrum Damiani fuisse: affabre, nec ineleganter exornatum, diu valuit et exemplo fuit.

Sed et Langobardi suam habuere scholam doctrinamque iuris, non tam ad scientiam, quam potius ad usum; quas dominatio Carolingica non modo non delevit, imo vero servandas curavit, ne civilis societas funditus perturbaretur. Itaque studia, neque ea ignobilia, iuris excita sunt praesertim Ticini, atque etiam Mediolani, Mantuae, Bononiae intra saec. x et xi. Scholae Ticinensi tribuendus est « *Liber Papiensis* », cui nomen etiam « *Liber legis Langobardorum* », vel « *Lex Langobarda* », vel « *Lex confusa non intitulata* »: fundit enim Rhotarianum Edictum et *Capitulare Carolingium*. Praeterea « *Liber Langobardae* » vel « *Lombardae* » systematico ordine digestus non ab uno forte auctore neque eodem tempore (circa medium saec. xi): opus maximus momenti atque usitatissimum. Huic accessit « *Expositio ad librum Papiensem* » (post ann. 1070), quae et glossas adscribit, maxime ex iure romano, et singularem legum rexit historiam, iuris consultorum opiniones, easque discordes componit, Langobardicum ius complet Romanum, nec obscure ad ius romanum trahit. Dixeris postremum nobilissimumque carmen Langobardici morientis iuris, aut veluti praeludium Romani resurgentis. Nam postea Papiensis schola siluit et occidit, ius Langobardicum in Italia inferiore etiamtunc habuit « *apparatus* » et « *Glossas* », non equidem magni momenti; Romanum autem sedet plaudentibus viris peritis atque cito triumphat.

SYLVIUS ROMANI.

PAGINA VERGILIANA

Humano dilectoque sodali MARCO GALDI

*Qui mihi prompsisti generosos pectore sensus,
illa qua trepidans ipse pericla die
ardua te mitti superavi iudice vitor,
explicitas grates excipe corde meas.
Sed tibi quas referam tanto pro munere grates?
pro re versiculos non satis esse reor.
Heu pudet, heu ternos tecum siluisse per annos!
non ego sum venia, non ego dignus ero.
At bona verba loquens hodie tu, fronte benigna,
en mihi literulis obvius ecce venis.
Quod mihi Vergilius tribuit sua praemia nuper,
tu plaudens hilari gaudia mente capis.
Nec satis o! veluti tibi sint quae digna legantur,
carmina quae pepigi corde movente petis.
Quid, cum versiculos humiles hos legeris? o
[quid,
cum mea Phoebeo lumine Musa caret?
Me quoque pastores quandam dixere poëtam;
laudibus at nunquam credulus ipse fui.
Exardens animo pingebam somnia; sacri
culmina sperabam tangere celsa iugi.
Mens mea tunc expers curis, ignara malorum,
suadebat roseas aetheris ire vias.
Vanuit illa brevis defluxis floribus aetas;
ad me comperio quam grave spectet onus.
Postea quot luctus, inopini quoque labores!
mens mea tristis adhuc funere mersa dolet.
Attamen aetheria, rebus sim pressus inquis,
spe non destituo. Me regit usque Deus.
Me regit usque Deus, miserans qui cuncta tuerit;
qui mihi speratum dat columenque meis.
Fidentes oculos sustollo semper in altum,
nam mihi subsidium desuper omne venit.
Quid prodest animas speciosas credere mundo,
fraudes cum reperis, maestus ubique dolos?
Per mare quid prodest trepidas vectare carinas,
auri cum duplicit fenera parta famem?
O melius, melius mediocrem vivere vitam,
quam diris stimulis tempus in omne premi!
Libera frugiferis desurgens villula campis
me tandem recipit, commoda satque domus.*

Et meminisse iuvabit.

*Hic rubeam vidi cerasum florere; beatas
uxorem video filiolasque meas.
Hic mihi Vergilius, tenere quem semper amabo,
interdum suadet sollicitare lyram:
Tum mihi, dulce loquens, faciles pia Musa su-
[surat
quos dein versiculos igne calente struo.
Hic quoque Flaccus adest, memorat qui saepe
[Sabinas,
felix Attalicas nec sibi querit opes.
Quod nuper lepidum nostri tenuere poëtae,
audit colloquium; nec nova verba quidem.
Nescio certantes dubiae quid litis haberent,
cum monet ecce Maro: «Desine, Flacce, iocos.
Aetas apta iocis lapsis iam vanuit annis;
iam, nix heu! nostras inficit alba comas».
«Hinc age!» Flaccus ait. «Roseas incinge co-
[ronas.
Nec tua membra rigent, nec mea. Carpe
[diem].
Contra: «Claude, senex, rivum: sat prata bi-
berunt.
Invida, dum loquimur, fugerit hora brevis».
«Tu ne quaequieris mihi, quem tibi Numa fi-
[nem
vitae iam dederint: noscere namque nefas».
«Scire nefas? animum quoque, nec tibi Massica
[reddent,
omnia fert aetas. Mors cita, Flacce, venit».
«Quid vult tristis avis? Paulo meliora canamus!
Intermissa Venus denique serta refert.
Mox tua Cumaei veniet mox carminis aetas.
Ter ternis cyathis funde Falerna, puer!»
«Insanire licet quoniam, tibi pocula ponam:
aurea nam redeunt saecula Paxque redit.
Iam nova Progenies caelo demittitur alto».
Ridens Flaccus ait: «Ne, precor, istud agas!
Quis puer iste tuus, gravidis qui nubibus actus
decidet in terram? Ne caput ipse terat!
Non tua quae legi delirae somnia mentis,
ista recordanti non mihi, crede, placent.*

*Sunt regnanda viris tantum terrestria; caelo
Di sua sceptra tenent, non sine iure tenent».
«Quam tibi nunc retuli, res est non parva. Si-
[lebis
quando, Flacce? Time; nam Deus iste puer».
«Post haec, Aeneadae, risum teneatis? Olym-
[pus
mox Superis vacuus mox licitandus erit.
Num simul intersint hominum Di partibus, ulti-
cum non sufficiat Caesar et ipse sibi?»
«Quid vult nunc Caesar, populi quem Numen
[adorant?
Illius imperium non sine laude viget».
«At regit impositis terrarum legibus orbem;
odia nec mentes deseruere tamen.
Ni Deus adveniat caelo demissus ab alto,
quis dabit o! validum, dulce levamen, opem?
Est Deus optatae tribuet qui munera Pacis;
aspera qui vincet pectora namque Deus.
Hic puer extinctam pavida sine clade leonis
obtundet rabiem blandaque iussa dabat.
Odia disperdet demptis infesta venenis,
anguis et horrendi conteret ipse caput.
Hic veterem renovans caelesti numine terrae
mutabit faciem fundet et ore iubar.
O mihi tum longae maneat pars ultima vitae,
ut tua, care puer, dicere facta queam!»
Haec ego, quae socio raves sermone locuti,
haec mihi nunc licet, Galde, referre tibi.
Tu modo, docte, meas scribendi, Marce, remittas
deprecor ipse moras; sat tibi gratius ero.
Quin bonus asseclam, fraterno more, tuorum
adde sodalitio. Sat mihi magnus honor.*

V. POLIDORI.

NOTA

EXCERPTA EX ECLOGA IV

ex quibus Puerum, de quo Vergilius noster,
divinum esse argumentari potest.

1. Ultima Cumaei venit iam carminis aetas.
2. Iam redit Virgo ...
Iam nova progenies caelo demittitur alto.
3. ... toto surget gens aurea mundo.
4. Ille deum vitam accipiet divisque videbit
permixtos heroas ...
5. ... nec magnos metuent armenta leones.



6. ... serpens et fallax herba veneni
occidet ...
7. ... aries iam suave rubenti
murice iam croceo mutabit vellera luto.
8. Cara deum soboles ...
O mihi tum longae maneat pars ultima vitae
spiritus et quantum sat erit tua dicere facta.
9. Pan etiam ... dicat se iudice victim.

DE NOSTRIS LATINAE POËSIS CERTAMINIBUS

Recte et eloquenter I. Morabitus de Hoëufftiano certamine disseruit, et quum nostrorum poëtarum opera et merita memoraverit, de inquis iudiciis questus est. Ipse quidem consentio pro nostra poësis fama et iuribus pugnandum esse; sed Batavo certamine, per sanctionum tempus, abstinentum puto, quo clarius pateat quantunculum, si nostra desint, illud certamen redeat. Quum autem peregrina emendare, ut nostrum morem gerant, facile non sit, et Patriae intersit summique reipublicae rectores iubeant nos, durantibus sanctionibus, peregrina praetermittere et nostris tantum uti, nostris Latinæ Musæ certaminibus (quae mendis carere non videntur) consulendum censeo, quo maioribus viribus polleant et prudentiore moderamine regantur, ita ut, ad nostram poësim promovendam idonea fiant.

Proximo Romanorum studiorum conventu, breviter de *Italia et Latinae poësis certaminibus* disserui, et, quum de aliis gratulatus, de aliis questus essem, ad moderanda et instauranda nostra certamina, quasdam rogationes, quibusdam peritis vires ad hoc praelectis recensendas, scriptas tradidi, quarum haec est sententia:

1. Ruspantino et Locrensi certaminibus aliqua sodalitas vel peritorum insti-

tutum praesit, quod utraque componat et moderetur, ne alter alterum replicet vel impedit, sed potius invicem adiuventur et compleantur.

2. Certamina omnino argumento et metro libera, ut quae Amstelodami et nuper Locris quotannis indicebantur, non singulis sed alternis annis, vel rarius indicantur: nullis angustiis carmina cohibeantur, quo vel maioribus operibus aditus sit; et hac ratione certamina constituantur ut, nullis exclusis, peritiores tamen praecepue invitentur.

3. Quotannis unum vel plura certamina indicantur, quibus aut argumentum aut metrum praescribatur. Argumentum raro singillatim, saepius genere tantum decernatur. Ut exemplo agam, aut lyricum poëma, vel narratio, aut carmen historicum, aut mythologicum, aut paganum, aut Christianum, aut dialogicum, aut comichum, aut satyricum, vel aliud eiusmodi proponatur. Saepius de novis rebus argumentum sit, quo clarius pateat Latinam linguam et novissimis rebus adhiberi posse, et poëtis non liceat vel libeat aliena exempla et vestigia (nova vel vetera) replicare, sed sua cuique mente et animo elaborandum. Versuum numero modus praescribatur et certamina hac ratione indicta sint, ut, nullis exclusis, minus periti quoque invitentur, qui, argumento vel metro praescripto, ad certam metam animum vertant et in minus latis, sed securioribus finibus, suas quiske vires et opes exerceant, atque, plura experti, ne semper per eadem obvia aberrent, tandem magis idonea suae Musae argumenta et metra elegant.

4. Non raro italica carmina, potissimum optima et recentiora, latinis numeris verti placeat, quippe quae huiusmodi opera saepius doctorum hominum studia et animos in se convertant, et quamvis nihil inventionis, parum ingenii requirere videantur, non raro gravioribus mendis ca-

reant et maiore arte vel animo florent, quam, ut hoc verbo utar, *nova* carmina, quae nihil tamen novi vel pulchri de obsoletis rebus exhibeant, sed macra aut incompta, rudi vel immodica Musa claudcent.

5. Certamina certo tempore indicta et longe lateque vulgata: continuo carminum inscriptiones et sententiae enuntiantur. Deinde, non magna mora interposita, nomina et passim, in dies, labores triumvirum, vel plurium, peritorum virorum legendis et iudicandis carminibus electis, vulgentur.

6. Postremo triumviri (vel plures) amplum iudicium, communiter et summatim, de certamine, et praesertim de singulis carminibus referant. Quibus, quum aequa laudes et reprehensiones tribuant, de carminibus minus expolitis et de poëtis minus peritis, severius iudicium, per privatam epistulam tantum (si rogetur ab auctore qui suum nomen patefaciat) trahant.

7. Praemium aut optimo tribuatur, aut inter meliores dividatur: neque omnibus negare et ad futurum certamen referre liceat.

8. Optima carmina edantur et in publico conventu, quum praemia tribuantur, carmina electa legantur.

9. Interdum quum tria, vel plura, carmina ab iudicibus selecta sint, a parvo peritorum virorum coetu, legendum vel audientium, optimo, praemium tribuatur et coram populo tradatur.

10. Si forte placuerit carminum non tantum inscriptiones et sententias, sed auctorum nomina quoque vulgari, aemuli poëtae unum ex iudicibus elegant, quo certiores fiant de recto ordine et ratione laborum, non quod iudicibus diffidendum sit, sed quo maius studium et aequior poëtarum animus sit.

11. Aliud quoque experiri liceat. Quum poëtarum aemulorum nomina pateant,

editis et traditis carminibus, aemuli ipsi iudices fiant, atque, singulis a singulis carminibus lectis, ex iis iudicium fiat et praemium tribuatur, vel saltem tria vel plura carmina selegantur et vulgentur et ex iis, ab ad hoc electis peritis votis, optimus eligatur.

Talibus et huiusmodi credo studium et aemulationem poëtarum augeri posse, et certamina animos doctorum hominum in se convertere.

Haec exposui, haec rogavi in Romanorum studiorum conventu, et spero peritissimos viros ad haec et alia multa reccensenda electos, aliquod utile futuris certaminibus decreturos esse.

Unus sane mihi et I. Morabito animus est; in nostris et peregrinis certaminibus nostri poëtae quid valeant ostendere, et dignum opere pretium consequi possint. Lectores *Almae Romae* quid de poëticis certaminibus sentiant patefiant, quid possint pro certaminibus agant.

Anconae.

IUNIUS GARAVANI.

De articulo Iosephi Morabito quod sequitur epigramma etiam acceperimus:

*Quae tu scripsisti, Joseph, mihi vera videntur;
Nec vere tantum, sed quoque dicta bene.
Et tibi me socio, patro stimulante decore:
Quisnam quae repetis non repetenda putet?*

P. ALEXANDER MONTI.

Plures etiamnunc, exeunte anno, Socii sunt tum ex Italia, tum ex exteris nationibus, qui annum subnotationis pretium nondum solverunt. Eos iterum iterumque rogamus, nolint ulteriore moram admittere; immo vero rationes suas cum Almae Romae administratore quam citissime componant.

VINCENTII BELLINI NOTITIA

CENTESIMO RECURRENTE ANNO AB EIUS OBITU

Per orbem late prima centenaria dies celebratur a quo Vincentius Bellinius, cuius in ingenio omne carmen visum est contineri, quod suavissimum esset atque dulcissimum, ex hac vita migravit. Eius vix nomine pronuntiato commovemur omnes, atque una cogitatione quasi nobis praesentia opera, quae descriptis pulcherrima, videmus; quae quidem, quidquid contra dixerint inepti vel calumniatores viri, Wagnerio, et Schoepmann, et Brandel aliisque sexcentis testibus, summum musices prodigium in Bellino consulantibus, solatium nobis, spes, exemplum manent singulare.

Cantor primo Vincentius, Catinae natus an. MDCCCI, e Neapolitana musices academia discessit: deinde studuit et citharae et fidibus: mox describendis musices numeris Tritto, seniore illo magistro, annum applicuit. Extremae huius artis prima Vincentii conamina cum lectissima Zingarellio, academie summo moderatori, visa essent, hic iuvenem suos inter discipulos statim cooptavit.

Effluebat iam eius ex corde sponte melos; sed artificium harmoniae, ingratum primum ingenio, forti tamen voluntate ac nunquam fracta, Haydn et Mozart modis quotidie varios numeros aptans, strenue vicit. Tunc ludenda instrumentis opera quindecim, missarum solemnes concentus tres confecit, fidibusque atque organo varia scripta dedit.

Magister inde salutatus: sed summa eius ingenii quae esset vis etiamt laetebat. Tandem anno MDCCXXV dramatis cantu concinnandis manus admovit et Adelson e Salvini comoediae modos fecit, quae ipsa in academia acta est. Illuxere iam in opella germina pretiosa,

quae Vincentii in animo abscondebantur. Re quidem vera, ex academia discessurus, quod fuisse aequalium optimus diiudicatus, carminis, iuxta annum morem, musicis notis vestiendi concretum illi munus. *Ismenes* (hoc enim varii carminis nomen) tantis exceperunt plausibus, ut Barbaia, theatricalium negotiorum susceptor, novum ei dederit drama musice ludendum, *Bianca e Fernando*, quod auditum est in urbe Neapoli anno MDCCXXVI, adstantibus civitatis primoribus et ipso rege, qui, numerorum dulcedine captus, fertur magna voce clamasse primus, ut auctor ovantis populi in conspectum veniret.

Statim ad maximum Mediolanense theatrum Bellinius advocatur: ubi Romanium dramatum ad musicen scriptorem notissimum repperit: huius amicitia fructus *Pyrrata* opus an. MDCCXXVII publice datum.

Sed erat tunc scenae lyricae quasi princeps Ioachim Rossinius, neque noster valuissest aut studio aut ingenio tantum aemulum superare, nisi novisset aliquid inesse in se proprium idque aemulo negatum, suavissimam dico animi lenitatem, vimque eliciendi ex spectantium animis lacrimas. Accedebat ipsis Romanii poëtae natura tristibus animi motibus atque amoris blandiciis enarrandis mire apta; quare coniunctis viribus, ita potuerunt ambo, ut supra Paisiellum et Rossinium et Mozart ipsum corda movere Bellinius maxime valeret: quam virtutem eius praecipuum et gloriam maximam aequavit deinceps nemo.

Straniera drama *Pyratam* subsequuntur est, quod Mediolani pariter anno MDCCXXIX primum apparuit; mox successit Parmensi novo in theatro *Zaira* e Voltaire comica fabula exemplata; deinde *I Capuleti e i Montecchi* anno MDCCXXX, ac tandem maxima Bellinii opera *La Sonnambula* atque *Norma*, illud mense Martio, hoc Decembri mense primum editum an. MDCCXXXI.

Tunc gloria cumulatus patriam Vincentius revisere voluit. Cives exceperunt vi rum plausibus innumeris: advacatum Neapoli cantorum agmen, qui opera ab eo scripta ipso coram magistro omnia cecinerunt. Qui quidem ex labore nunquam remittens, *Beatrice di Tenda* opus anno sequenti coram Venetis produxit, et Londinum primum, deinde ab ipso Rossinio aemulo Lutetiam invitatus, hac in urbe *I Puritani* supremum sibi drama scribendum suscepit. Poteaux in oppido operi manus admovit, quod cycni veluti cantus ei fuit; nam paulo post id perfectum, viscerum atroci ex morbo brevi est absumptus. Parentalibus eius perquam solemnibus Lutetia omnis adfuit, cineresque in coemeterio Père Lachaise pie humati. Sed quadraginta post annos Catinensis precibus indultum, exuviaeque redditae civibus, qui sua in cathedrali Ecclesia reconsiderunt marmoreumque sanguinem indeleibile, grati animi monumen tum, super iis conlato aere posuerunt.

A. COSTAGGINI.

SAPIENTUM PERVESTIGATIONES

A RADIOPHONICA VATICANA STATIONE LATINE VULGATAE

NOTITIAE.

DE DYSSYNCHRONISMO IN SISMOMETRIA CIRCA PLATEAM OSCILLANTEM.

Prof. A. Proverio nuper edidit novas animadversiones de non synchronismo in sismometria circa experimenta cum platea oscillanti, in casu $T > T_0$. Alia experientia pro casu $T < T_0$ exponit, quae eodem modo bonos exitus dedere.

Auctor admittendos esse autumat peculiares quosdam casus, in quibus com-

muniter dyssynchronismus applicari nequit.

Tandem rationes reddit, ob quas iterum de hoc arguento scripsit.

DE TERRAE MOTU IN SAMPACHO.

I. D. Carli ex Bonearensi urbe in ephemeride Societatis Sismologicae Italicae describit singillatim terrae motum qui in Sampacho (Argentina) diebus 10-11 iunii 1934 desaevit, et cuius originem, una cum geologis Olsacher et Kittl, censem esse tectonicam.

Affirmat denique Auctor causam tectonicam terrae motuum in Republica Argentina iam et recte Doct. G. Negri asseruisse, dum e contra alii causam vulcanicam suspicabantur.

COLLOQUIA LATINA¹

XIX

Suggestio

MAGISTER, STEPHANUS discipulus.

MAGISTER. — Saepenumero cum minis severissimis interdixi vobis, pueri, ne suggereretis recitantibus: vos nihil minus, qui mos est vester, idem peccatum peccare non desinitis; patientia mea nimium abutimini. Iam postremum moneo, praedico et ante denuntio, tibi praesertim capilate, tibi bone Stephane, quem observavi praeter ceteros in ista noxia contrahenda diligentissimum, nisi temperaveritis ab ista intempestiva benevolentia, non ego mihi temperabo ab iracundia.

STEPHANUS. — Non soleo tam frequenter.

¹ EX IACOBI PONTANI opere, cui titulus: *Pro gymnasista latinitatis*. — Passim retractavit, ho diernisque moribus aptavit I. F.

MAG. — Non soles? Nemo quisquam frequentius. Prospice rebus tuis: nam acriter ulciscar te, si vel semel amplius suggestorem conspexero.

STEPH. — Spero mitiora.

MAG. — Spera quae vis; quod acciderit patienter ferto.

STEPH. — Oportet me gratum esse aduersus bene meritos.

MAG. — Etiam tu taces? Illa merita tua merebuntur quod dixi praemium. Itaque nisi finem dederitis mutuo bene merendi et imperium meum minuendi, faciam ego ut huius diei, locique, meique in omnem vitam memineritis. Et ego quidem verberando, vos vapulando defatigabimini.

STEPH. — Crudele promissum.

MAG. — Nihil hoc genere puerorum perniciosius in schola. Quid enim? Dum hinc inde, dextra laevaque, antrorum, retrorsum recitantibus subveniunt, ubi eos memoria fugit, illos reddunt ignavissimos, et ipsi exspectatione similis beneficij, socrumia socordiores fiunt. Quisque sui memor esto, poenam ne sentiat, punienda ne designet.

ANNALES

Italiā inter atque Aethiopiam discriminē.

Italorum copiae, plerumque a locorum incolis benigne atque tamquam libertatis vindices ubique acceptae, in Aethiopico itinere suo pergunt; Makallè oppidum, quod Italicae possessionis vestigia adhuc servabat, iterum in ditionem suam conferunt, idque et vicinia amplissime muniunt; in Dankaliae autem finibus et in regione Ogaden prudenter procedunt, vias ubique simul sternentes, quo facilius militum et commeatuum fiat tra-

ductio. In Somalia pariter, Gorrahei occupato, castra ulterius pedetentim movent.

Interim, appropinquante die xviii mens. Novembris, ad quam decretis in Italianam a Nationum Societate nummariis et oeconomicis sanctionibus initium dandum est, Italicum gubernium singulis aliis quae iisdem sanctionibus suffragium tulerunt novam eamque definitam explicationis ac reclamationis notam tradit, in qua iteratis argumentis iam pridem expressis et a Nationum Societate minime perpensis, contenditur sociale pactum longe aliter usurpatum fuisse quam rerum status ferret. Italica progressio inter gentes quae sponte sese Italico regimini dedunt, plurium millionum servorum manumissio, in humanum civilemque cultum barbararum gentium deductio ab Italia alacriter inita; haec quidem omnia quae post Genevenses consultus facta sunt, numne flocci aestimanda? Nonne novo rerum examine digna erunt, eo magis quod sanctionum arma et in ipsis destrinquentes retorquere nec sine vulnere possent? Haec natio quaeque consideret, periculaque in se recipiat.

Sed frustra omnia: die xviii mens. Novembris sanctiones Italiae irrogatae adhiberi coepiae sunt; quibus animo utique forti et erecto Itali obsistunt, ex parte sua ab acquirendis a nationibus sancientibus mercibus abstinentes, quas ipsae exportandas reliquerint.

* *

Sinarum regni disceptio.

Dum Anglia ceteraeque Societatis Nationum civitates tam severe in Italianam agunt, Sinarum regnum, et ipsum Societatis particeps, sinunt magis magisque in dies libere discerpi. Post Mandchouriam a regno avulsam, quinque insuper

aliae provinciae nordicae Sinae nunciantur novam eamque sui juris, Iaponiae auctoritate, provinciam constituisse.

* *

Aegyptii motus.

Interim Aegyptus commovetur: contra Angliae voluntatem liberam suam constitutionem repetit, idque per tumultus, quos vi sedare oportet, scilicet sanguine.

* *

Ex aedibus Vaticanis.

Dum scribimus in arce Vaticana Pius Pp. XI consistorium habet ad Purpuratos Patres viginti creandos. In allocutione ad Sacrum Senatum habita, ita de inquieto universi orbis animo queritur:

« Nec tristia desunt, quae paternum animum Nostrum summa aegritudine opplicant; ut ea potissimum quae in Russiarum regionibus et Foederatis Mexici Civitatibus eveniunt, et nonnulla etiam, quae in Germania contingunt.

« At ne ultra maestis huiusmodi de rebus disserendo, procedamus, ad bellicas nominatim contentiones quod attinet, quae Europam non modo et Africam, sed universum etiam terrarum orbem tam diuturna anxitudine sollicitant, ea de causa suademur, quod, in tanta eventuum hominumque incertitudine, periculum subest ne verba Nostra, quaecumque eadem sint, vel non recte omnino intelligentur, vel in contrarium sententiam detorqueantur.

« Ceterum, quae pro veritate, iustitia caritateque, hac super causa, aequa a Nobis recteque expeti poterant, ea non semel, animum aperiendo Nostrum, patfecimus; ac novimus fuisse ea, quae occasione data, protulimus, per publica diurna acta tam late pervulgata, ut in

communem eorum omnium notitiam pervenire potuerint, qui non modo percipient veritatem, sed eam etiam a Nobis et sincera mente et summa cum diligentia anquirant.

« Quod quidem iis praecipue admonitum esto, qui passim adhuc mirari ac vel offendere videantur, quasi Nos divinitus commisso Nobis magisterio non satis iam fecerimus.

Hoc autem edicere nunquam pro opportunitate praetermissimus, neque in posterum praetermissi sumus — idque iterum, antequam alloquendi finem faciamus sollemniter asseveratum volumus — Nos nimur pacem cum iustitia, veritate caritateque coniunctam omnibus, ubicumque sint « hominibus honae voluntatis » (Luc., II, 14) et optare vehementer, et pro viribus conciliare, et a Deo Optimo Maximo incensa efflagitare prece ».

Quam quidem precem velit Omnipotens admittere!

POPLICOLA.

Inter viros clarissimos, qui ad Purpureae fastigium evecti sunt, tres periuntur, nimur Camillus CACCIA DOMINIONI, Pontificiis admissionibus preepositus; VINCENTIUS LA PUMA, Sacrae Religiosorum Congregationis a secretis; FRIDERICUS CATTANI AMDORI, Iudex sacrarum cognitionum, idemque a secretis Supremi Apostolicae Signaturae Tribunalis, quos iamdiu inter Almae Romae socios recensemus. Sit iis pro meritis gratulatio, nostrumque obsequium, cuius venerabundos sensus promere hic publice voluimus.

ALMA ROMA.

VARIA

Si quis antiquam Reipublicae formam innovare recteque informare velit, eum oportere, vel umbram saltem antiquarum legum retinere.¹

Qui Reipublicae formam innovare vult, in id incumbat necesse est, si hanc innovationem non ingratam populo esse velit: ut si res ipsas, sicuti ante erant, non retinere queat, earum saltem umbram retineat; sic enim efficietur, ut plebs non putet quicquam esse immutatum, quavis omnia re ipsa innovata sint, nam populus non solet res profundius intueri, sed quae videntur et foris ita esse apparent, eas perinde ac si revera ita sint accipit. Animadvertere id Romani, quum pulsis regibus libertatem comparassent; itaque in locum regis binos Consules suffecerunt; sed ne duplicatus terror visideretur, ut unus tantum fasces haberet voluerunt, et quidem totidem numero, quot reges usurpare solerent. Et quia etiam quaedam publica sacra per ipsis reges factitata erant, necubi Regum desiderium esset, Regem sacrificium creant, qui hisce sacris praeesset, idque sacerdotium pontifici subiecerunt, ne additus nomini honos, libertati aliquid officeret. Quo quidem modo effecerunt, ut plebei, ne hisce quidem sacris quicquam admittum esse sibi persuaderent, neque causam ullam haberent. Reges expetendi. Exemplum iis hominibus imitandum, qui antiquas leges statutaque abolere, ac novam plane liberamque Reipublicae formam introducere cupiunt. Semper enim in rerum mutationibus eo spectandum, ut an-

¹ Ex NICOLAI MACHIAVELLI opere, cui titulus: *De republica disputationes ex prima decade T. Livii, latine vertit H. BINDI.*

tiquarum rerum umbra aliqua retineatur; et quamvis, exempli gratia, magistratus quidam plane novi creentur, planeque nova munera hominibus inponantur, sunt tamen illa eadem nominibus antiquorum cum magistratum, tum munerum insignienda, ut eadem cum illis esse putentur. Quod quum in omni Rerum publicarum mutatione sit observandum, tamen ab illo non ita sunt consideranda, qui Monarchiam, quam aliqui tyrannidem vocant, instituere in animo habet: in ea enim res omnes innovare oportet.

Lupus Piscis.

Lupus piscis robore et magnitudine eximia praeditus, fluvii cuiusdam imperium tenebat. Hunc superbia et fastidium praesentis fortunae ad cupiditatem extulit regni marini. De ostio igitur fluminis in pelagus enat, atque ibi Delphino regnatori occurrens, quum et forma et mole insueta terreretur, adorante etiam hostiliter ipsum Delphino, fuga se in amnum suum recepit, neque postea unquam extra ostium excurrere est ausus.

Fabula docet, ne quis sibi neminem parem reperiri arroganti opinione persuadeat, ac potius ut id cogitet, quod teutonio proverbio fertur: « et trans rivum homines inveniri ».

Pro iudicibus mensarum elegan- tibus.

CENA NATALITIA:

Pileoli Bononienses in iure caponis na-
tantes.

Costulae leporinae ad crenium frixae.
Artocreas ex parvis carduis, exstis pul-
lorum fartum.

Capo igni assus cum acetariis.
Panis Natalicius Mediolanensis.

Iocosa.

TUCCIU in schola.

MAGISTER Tuccio:

— Heus tu! Quoniam instrumento usus est Samson ad Philisthaeorum caedem?

TUCCIU incertus tacet. Tum Magister, ut discipuli memoriae succurreret, suam tangens maxillam: — Quomodo hanc vocaveris?

TUCCIU: — Ah! Maxillam asininam!

Tuccii avus, nepotem ad cauponam mittit ut vini poculum emat. Caupona a Tuccio petit:

— Rubri an albi?

TUCCIU: — Nihil interest; avus enim meus orbus est.

Aenigmata.

I.

Imperio *primi* gaudetque doletque vicissim Progenies humana: adeo *totum* occupat illud. *Alterius* vitanda cito contagia tabi, Ne *primum* ac *totum* inficiat, mandetque se- [pulcro].

II.

Arboribus patulos solis defendo calorem:
Ad me flecte cito, fesse viator, iter.
Inseritur mihi vocalis? Par nobile fratrum
Quae peperit, fio Martis amica statim.

Aenigmata iu superiore fasciculo pro-
posita his respondent: 1) *Pi-tu-itā*; 2) *Cu-
niculus*.

— Regni opibus augendis, inimicitia et invidia pariter augentur.
— Non qui prior sumit arma; qui vero efficit ut capiantur, hic unus reapse auctor est malorum.

N. MACHIAVELLI.

REGULUS

1]

ACTIO DRAMATICA HENRICI JOSEPHI COLLIN

In Latinum convertit VALENTIŪS FEHÉR.

ACTORES:

M. ATILIUS REGULUS

ATILIA uxoris

PUBLIUS } tribunus plebis

SERANIUS } filii Reguli

MUCIUS

L. CAECILIUS METELLUS consul

BODOSTOR legatus

MICHO servus

VALERIUS }

APPIUS } senatores

MANLIUS }

CRISPUS

MARCUS }

SEXTUS } cives

TULLUS

CAEBIO scriba et praeco

Senatores, Lictores, Populus.

PROLOGUS

Vos omnes, qui convenistis, ut cerno; plurumi,
Benigne audite sultis, quae dicturus sum,
Et animum advortite; nam dicam argumentum fabulae,
Sed, ut solet, breviter, ne quem re longae taedeat.
Exercitus Romani duxor consul Regulus
Ob calliditatem duxoris Xantippi Graeculi
Suamque incuriam, vel rectius audaciam,
Magnam cladem accipit in terra Karthaginensium
Et una cum suis in hostium manus venit.
Annos asservabatur iam multos in carcere,
Quom hostes bellum perlongum perosi maxime
Huc Romam mittunt Regulum una cum Bodostore,
Qui Poenus est homo et Karthaginensium nuntius.
Sed ante adiungunt tamen iurando iure Regulum
Omnino se revorsurum esse in carcerem, nisi
Populo Romano persuadere contigerit sibi,
Ut pacem cum Karthaginensibus componeret.
Metellus consul actutum senatum convocat;
Illoc Bodostor ducitur et Regulus simul.
Bodostor arroganter postulat Siciliam;
Eam Metellus praecise recusat tradere,
Ergo decernitur duellum continuarier.

(Sequitur).

INDEX RERUM VOL. XXII

(AN. XXII - FASC. I-XII)

Actiones dramaticae.	PAG.
Regulus (<i>I. Collin-V. Fehér</i>)	195
Alloquia sociis et lectoribus.	1, 124, 150, 181, 189
Annales.	15, 31, 50, 67, 86, 104, 121, 139, 158, 178, 191
Archaeologica.	
De catacumbis et arenariis (<i>S. S.</i>) . . .	95
Carmina.	
Visiones Romanae: Pinetum (<i>T. Bellatrecchia</i>)	9
Pio XI P. M. quartum supra decimum sacri principatus annum feliciter auspiscanti (<i>I. Fratini</i>)	20
Visiones Romanae: Nymphaeum (<i>T. Bellatrecchia</i>)	44
Imperii via ad Clivum Capitolinum (<i>V. G.</i>)	62
S. Philippi Nerii insignia: Lilia - Sidera - Cor (<i>I. Antonelli Costaggini</i>)	83
Ad Iohannem Pascoli (<i>V. Polidori</i>)	98
Roma caput mundi (<i>V. Genovesi</i>)	109
Visiones Romanae: Campanae (<i>T. Bellatrecchia</i>)	134
Horae subsecivae: Vox mea - Nivalia - Vla - (<i>V. Polidori</i>)	152
Evenus et Elisa (<i>F. Sofia Alessio</i>)	169
Ad S. Stanislau Kostkam (<i>V. Genovesi</i>) .	179
Pagina Vergiliana (<i>V. Polidori</i>)	186
Certamina poëtica.	
De certamine poëtico Hoeufftiano ann. MCMXXXV.	97
De certamine poëtico Hoeufftiano quid nunc sentiendum providendumque sit (<i>I. Morabito</i>)	145
De nostris latinae poësis certaminibus (<i>I. Garavani</i>)	187

Colloquia latina.	PAG.
<i>I. Pontani Progymnasmata latinitatis</i> (Passim retractavit hodiernisque moribus aptavit <i>I. F.</i>):	
Elementorum conformatio	30
Silentium et attentio	66
Temeraria suspicio	85
Colloquium in schola	103
Litigium	121
Somnus in gymnasio	139
Munditia librorum	157
Cantus musicus	177
Suggestio	191
Communia vitae.	
De salutatione (<i>P. Al.</i>)	12
Epistolarum commercium.	
De renovando apud omnes gentes latinae linguae usu (<i>I. Vieniewski</i>)	29
Id. (<i>« Almae Romae » Moderatores</i>)	49
(Cfr. etiam in « Litterae et Philologia »: <i>Nostra res</i>).	
Fabulae.	
Piscator	34
Puer et Mater	69
Asini pellis	88
Asinus et Equus	106
Alcedo	123
Lupus et Vulpes	140
Asinus et Oltor	160
Talpa et Mus	179
Lupus Piscis	194
Anthea (<i>P. Angelini</i>). 71, 89, 107, 125, 143, 162	
Historica.	
Petrus Card. Gasparri (<i>R. S.</i>)	10
Pro Ioanne Fisher et Thoma Moro (<i>A. Milani</i>)	55

PAG.	PAG.
Franciscus Pacelli (<i>J. Antonelli Costaggini</i>) .	82
In memoriam Pii X Pont. Maximi ab ortu eius centesimo recurrente anno (<i>A. Aureli</i>)	91
De Francorum Academiae originibus (<i>A. Aureli</i>)	112
Xystinum in Vaticano sacellum	135
Vincentii Bellini notitia centesimo recurrente anno ab eius obitu (<i>A. Costaggini</i>) .	189
Ex Nicolai Machiavelli opere « De republi- lica disputationes ex prima decade T. Livii » latine vertit <i>H. Bindi</i> :	
Virtusne an fortuna maior causa extiterit Romanis acquirendi tanti imperii .	16
Crescit Roma Albae ruinis	33
Ratio progrediendi in bellis gerendis a populo Romano usurpata	51
Sitne pecunia belli nervus	68, 87
Satius ne sit ita praevenire, ut prius hostem adoriaris, quam ille te	105, 122
Vituperandum esse illum Principem, atque eam Republicam, quae non possit proprio milite uti, neque cives ad militiam idoneos habeat	140
Quot modis populus Romanus urbes occupare consueisset	159, 178
De Roberti Scotti, Navarchi Angli, itinere antarctico (<i>A. Haberl</i>)	18, 35, 53
Si quis antiquam Reipublicae formam inno- vare recteque informare velit, eum oportere, vel umbram saltem antiquarum legum retinere	193
Ius.	
De fontibus iuris italicci linea- menta historica. - Aetas antiqua (<i>S. Romani</i>) . .	7
Id. - Aetas media (<i>S. Romani</i>). 69, 117, 131, 173	
De nexibus inter Iustiniani Caesaris Codices et Decretalia Gregorii IX Pontificis Maximi (<i>E. Card. Pacelli</i>)	20
Libera a pittaciis responsa	70, 180
Libri recens dono accepti. 34, 106, 124, 142, 180	
Librorum recensio. 52, 70, 124, 142, 160, 161	
Litterae et Philologia.	
De latini sermonis elegancia (<i>J. Iss.</i>):	
De propositionibus adiunctis	4
De propositionibus relativis	24
De participio	26
De voce latina apte collocanda	39, 63
Medicae notae.	
De medicinae ortu, obiecto et fine (<i>I. Waldschmidt</i>)	45
De chylo et sanguine (<i>I. Waldschmidt</i>)	100, 118, 155
Politica.	
Aequandaene mulieres viro in omnibus disciplinis? (<i>G. P.</i>)	38, 74
Respublica Argentina in inferiore America pacifera (<i>P. Ardizzone</i>)	60
(Cfr. etiam Historica).	
Sapientum pervestigationes a radio- phonica Vaticana statione latine vulgatae.	
De neutrino	14
De aqua ponderosa	14
De isotopis	29
De massa neutronis	29
De quibusdam animalium exemplaribus Mar- silianis	49
De spectro solari infrarubro photographice descripto	49
De aluminio in speculis parandis	65
De stroborama	65
De translatione per parallelismum super sphaera	66
De isotopis calcii	66
De decimo satellite Iovis	84
De possibili productione elementorum, quo- rum numerus atomicus exsuperet nu- merum Uranii	84
De focorum sismicorum profunditate	99
De motuum telluris scriptura	99
De deposito « Parvi Mundi » in valle Tou- ranche	99
De nova specie « Pteropodi »	99
De nova geologica Cyrenaicae delineata ta- bula	99
De fodinis smaragdorum Cleopatrae	99
De novis speciebus echinodermium in in- sula Rhodo inventis	100